

Posudek rigorózní práce:

MILAN PÁTRA: Od chudinství k sociálně-zdravotní péči v Čechách v letech 1918 – 1938, FFUK 2012, 127 stran + 7 příloh

Milan Pátra ve svou rigorózní práci navázal na diplomovou práci, kterou obhájil na Ústavu HSD FFUK a která během obhajoby byla shledána jako kvalitní, aby se po příslušném rozšíření stala podkladem pro práci rigorózní. Autor se v tomto směru zvláště zaměřil na některé aspekty činnosti soukromých filantropických organizací, jimž ve svém dosavadním výzkumu věnoval jen podružnou pozornost. Vedle obecných informací o povaze tohoto typu péče se soustředil i prostřednictvím metody sondy do detailního rozpracování fungování těchto institucí na konkrétních příkladech.

Za svůj cíl si Milan Pátra vytyčil rozpracování otázky, jakým způsobem stát vytvářel svými nástroji „moderní sociální společnost“, v jejímž rámci chudinskou otázku posunul svými aktivitami do sféry sociálně-zdravotní péče o obyvatelstvo. Na tomto místě bych jako oponent upozornil, že pojem „moderní sociální společnost“ není v práci nikde definován a čtenář si může jen na základě znalosti (především skandinávské) literatury, v níž se s obdobnou terminologií operuje, jen domýšlet, co si pod tímto základním konceptem představit.

Struktura práce: Text je členěn přehledně a logicky. Rigorózní práce se skládá z osmi kapitol, k nimž jsou přiřčeny další oddíly (úvod, závěr, příslušné seznamy atd.). Autor se nejprve zabýval teoretickými otázkami, jako jsou definice základních analytických pojmů. Klíčovým pojmem je sociální politika, v jejímž případě autor přebírá standardní konceptualizace domácí sociologické literatury (Tomeš, Krebs, Potůček, Večeřa). Akceptoval třípilířový model sociálního státu jako analytické schéma pro zasazení chudinské péče do příslušného kontextu, v čemž navázal na Tomešovu nebo i na mou práci.

Na tuto část navazují tři chronologické kapitoly, které obsahují všeobecný přehled vývoje chudinské péče od raného novověku, kdy započala její sekularizace, až k době druhé světové války. Právě zde (zvláště v první ze jmenovaných) osvědčil dostatečné znalosti alespoň anglické a německé praxe, které v 19. století měly formativní vliv na sociální politiku v ostatní Evropě.

Následně přistoupil k popisu chudinské péče v Rakousku a Československu. Nutno poznamenat, že právě tyto obecné části o vývojových tendencích chudinské péče na českém území, které autor podkládá četnými odkazy na dobové informační zdroje (včetně archivních) patří k nejvýznamnějším částem celé práce. Dodnes totiž v literatuře chybí obdobně komplexní a obecné pojednání o jejím vývoji od poloviny 19. století do druhé světové války. Následně autor přistoupil k tématickým kapitolám, jež se věnují jednotlivým segmentům chudinské péče, přičemž zvolené členění se přidrží důsledně institucionálního kritéria. Ostatně to je charakteristické pro Pátrův přístup. Důsledně se přidrží právně-institucionálních hledisek ve svém výkladu, což lze považovat za zcela legitimní volbu. Zvláště bych v tomto směru ocenil autorův citlivý rozbor fungování tzv. polooficiální sociální péče, která nebyla ani jednoznačně soukromoprávní, ani veřejnoprávní. Přitom však představovala samotný fundament chudinské ochrany v českých zemích. Zajímavé a velmi přínosné pro naši stávající úroveň poznání jsou také autorovy postřehy o způsobech financování jednotlivých institucí, což je dosud v literatuře velmi podceňovaná tematika.

Prameny a literatura: Autor prokázal velmi důkladnou znalost sekundární literatury a pramenů. Za jistou nevýhodu lze považovat autorovu koncentraci na materiály české jazykové provenience, protože jeho práce zcela postrádá komparativní dimenzi (s výjimkami výše uvedenými) a zohlednění zkušeností s chudinskou péčí v zahraničí, resp. takový rozměr je do textu zakomponován jen v takové míře, v jaké to autorovi umožnily starší i novější domácí práce, resp. knihy a články přeložené do českého jazyka. Tento handicap však na druhé straně autor vyrovnává tím, že domácí literaturu naopak probral s mimořádnou důkladností.

Jazyk: V práci se, bohužel, objevují zbytečné překlepy a hrubé gramatické chyby, které tento jinak kvalitní text poněkud devalvují. Rovněž není možné používat v přímém citátu dvakrát uvozovky – jednou na odlišení citátu a pak ještě jednou uvnitř citátu. V takových případech se uvnitř citátu používají jednoduché uvozovky (viz např. s. 17). Z hlediska stylistického není text rozhodně dokonalý, ačkoli nelze zároveň říci, že by nebyl čtivý.

I přes uvedené námitky rigorózní práci Milana Pátrý považuji za zdařilou a akceptovatelnou, aby mohla tvořit podklad pro úspěšnou obhajobu v rámci rigorózního řízení.

V Praze, dne 20. listopadu 2012

.....
Doc. PhDr. JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.